

Производство по стабилизация на търговец по новия законопроект за изменение и допълнение на Търговския закон

Тома Томов

На 14.06.2016 г. е внесен за гласуване на първо четене в Парламента законопроект за изменение и допълнение на Търговския закон (ТЗ), с който се въвежда ново производство за стабилизация на търговци, изправени пред финансови затруднения. България е единствената страна-членка на ЕС, чието законодателство все още не предвижда подобна процедура.

В настоящото изложение се анализират основните положения, които съдържа законопроектът в нововъведената част 5 (пета) в ТЗ.

Проектът предвижда по-ефективни мерки за предотвратяване обявяването в несъстоятелност на търговец, чрез оздравяване на предприятието и продължаване на дейността му. Основната цел на производството е да се избегне откриването на производство по несъстоятелност, дори при наличие на реални предпоставки за това. Възможността на търговеца да постигне тази цел се изразява в споразумение с кредиторите за начина на изпълнение на задълженията чрез реструктурирането им и предлагане на оздравителен план, подлежащ на приемане от съда.

Подобно на производството по несъстоятелност, процедура по стабилизация се открива за търговец, който е неплатежоспособен, съответно свръхзадължен. Освен горепосочените предпоставки в нововъведеното производство по стабилизация, е предвидена нова такава, а именно когато търговецът се намира в непосредствена опасност от неплатежоспособност. Непосредствена опасност настъпва когато длъжникът, с оглед предстоящите падежи на паричните му задължения в следващите 6 месеца от подаване на молбата за стабилизация, се окаже в невъзможност да изпълни изискуеми парични задължения, описани в чл. 608, ал. 1 от Търговския закон¹ или има вероятност да спре плащанията си.

Когато производството се открива за Събирателно дружество, Командитно дружество или Командитно дружество с акции, същото се смята за открито и по отношение на включените в състава им един или повече неограничено отговорни

¹ Чл. 608. от ТЗ (1) Неплатежоспособен е търговец, който не е в състояние да изпълни изискуемо:

1. парично задължение, породено от или отнасящо се до търговска сделка, включително нейната действителност, изпълнение, неизпълнение, прекратяване, унищожаване и разваляне, или последиците от прекратяването ѝ, или

2. публичноправно задължение към държавата и общините, свързано с търговската му дейност, или

3. задължение по частно държавно вземане.

(2) Неплатежоспособността се предполага, когато длъжникът е спрял плащанията.

(3) Неплатежоспособност може да е налице и когато длъжникът е платил или е в състояние да плати частично или изцяло само вземанията на отделни кредитори.

съдружници. Допуска се и откриване на производство по стабилизация и за търговско дружество в ликвидация.

Изчерпателно са уредени случаите, при които **не се открива** производство по стабилизация. Хипотезите, обвързани с 3-годишен срок, преди подаване на молбата за откриване на процедурата, са: когато търговецът не е обявил в Търговския Регистър към Агенция по вписванията годишните си финансови отчети за последните 3 години, преди подаване на молбата за откриване, както и такова производство да не е откривано за молителя за последните 3 години, преди подаване на молбата за стабилизация. Другите два случая, при които не се открива производство, е при наличие на подадена молба за откриване на производство по несъстоятелност, преди подаване на молба за стабилизация, а последната хипотеза е в случай, че повече от 1/5 (една пета) от задълженията на търговеца са към свързани лица или към лица, които са придобили в последните 3 години вземания от свързани с търговеца лица.

Процедурата е неприложима за търговец, преимуществено създал задължения към свързани с него лица, както и за търговец-публично предприятие, упражняващо държавен монопол или създадено със специален закон. Поради специфичната си уредба банките и застрахователните дружества също не могат да се възползват от нововъведеното производство.

Компетентен да разгледа молбата за откриване на разглежданото в настоящото изложение производство е окръжният съд по седалището на молителя. Единствено търговецът или негов изричен пълномощник са легитимирани да подадат молба за откриване на производство по стабилизация. Реквизитите на молбата, приложенията към нея, както и условията за нередовност на същата са изчерпателно уредени в законопроекта. Молителят посочва вида, размера и падежа на задълженията си към кредиторите ведно с информация за налични обезпечения и обезпечителни мерки, ако такива са учредени, съответно наложени. Търговецът представя данни за свързаните с него лица за последните 3 години, преди подаване на молбата, данни за имущественото му състояние, за водените от него и срещу него съдебни, арбитражни и изпълнителни производства, включително действия по извънсъдебно удовлетворяване на кредитори. Задължително се посочват причините, поради които се предлага планът и целите, които ще се постигнат чрез прилагането му. Молителят е длъжен да направи конкретно предложение за начина, сроковете и условията, при които ще плати задълженията си към кредиторите.

Съдът разглежда молбата незабавно в закрито заседание, като връща същата, ако не намери основание за откриване на процедурата, като разпореждането за прекратяване подлежи на обжалване от молителя в едноседмичен срок по реда на Гражданско процесуалния кодекс (ГПК). Ако съдът сметне за необходимо да бъде изслушан търговецът или да се съберат допълнителни доказателства освен приложенияте, е предвидена възможност за разглеждане на делото в открито заседание. Молбата за

откриване на процедурата не може да се оттегля след постановяване на определение на съда за утвърждаването на предложениния план за стабилизация.

Участници в стабилизационното производство са всички кредитори, включително тези, на които търговецът е учредил обезпечения за задължения на трети лица. При наличие на непарични вземания, всички непарични задължения на търговеца се превръщат в парични по пазарната им стойност към датата на подаване на молбата за стабилизация. Кредиторите запазват правата си по дадените обезпечения, а тези, които са свързани лица с търговеца, се явяват хирографарни спрямо всички останали и се удовлетворяват след тях.

Стабилизационното производство въвежда органите „доверено лице“ и „проверител“.

Довереното лице е помощен на съда орган, като е необходимо да притежава юридическо образование. Също така трябва да покрива изискванията, предвидени за синдик в производството по несъстоятелност. Сред правомощията му е да предложи на съда изготвения списък с кредитори и да упражнява надзор върху дейността на търговеца.

Проверителят трябва да бъде регистриран одитор. Когато в плана е предвидено преобразуване на търговеца или превръщане на вземания в дял от капитала, проверител се назначава задължително.

Както в производството по несъстоятелност, в производството по стабилизация субсидиарно се прилагат нормите на ГПК. В общите положения на нововъведената процедура са предвидени и особени процесуални правила, приложими само за нея, изразяващи се в правомощието на съда служебно да налага обезпечителни мерки и ограничения върху действията и дейността на търговеца, а хипотеза за спиране на производството е единствено в случаите на смърт на молителя - едноличен търговец или неограничено отговорен съдружник.

Въвежда се задължителното обявяване, съответно вписване на всички актове, подадени и/или издадени във връзка с производството по партидата на търговеца в Търговския регистър към Агенцията по вписванията. Данните на довереното лице и проверителя също се вписват.

При наличие на предвидените основания, съдът открива производството, като назначава доверено лице, при необходимост и проверител, определя тяхното възнаграждение, и по свой почин преценява наличието на обезпечителна нужда, с оглед налагане на обезпечителни мерки. В 3-месечен срок компетентният съд следва да насрочи открито заседание за разглеждане и приемане на предложениния план за стабилизация.

Производството се смята за открито с обявяването на определението в ТР към АВ, като към фирмата се добавя „в производство по стабилизация“. Последица от откриването е ограничаването на дейността на търговеца – ограничено (под надзора на довереното лице) или изцяло лишен от правото си да управлява и да се разпорежда с имуществото си. С откриването на процедурата молителят губи правото си да извършва плащания на

задължения, възникнали преди датата на молбата за откриване, с изключение на преводи на суми за погасяване на публични вземания за ДДС, акциз, данъци или задължителни осигурителни вноски за сметка на работник, служител или друго лице, от чието възнаграждение се удържа публичното задължение. Друга последица е спирането на изпълнителните производства срещу търговеца, както и тези по реда на Закона за особените залози. По спрените изпълнителни производства може единствено да се налагат обезпечителни мерки, като за срока, през който делата са спрени, се начисляват лихви. Ако в 4-месечен срок предложеният план не бъде утвърден от съда, същите се възобновяват.

Сред по-важните предпоставки, при които съдът отхвърля молбата за откриване, са ако предложеният план предвижда частично опрощаване на задълженията на търговеца, но не са покрити предвидените изисквания за същия, както и когато търговецът не се яви в откритото заседание за разглеждане на план за стабилизация или откаже да даде обяснения, поискани от съда. Наличието на основание за откриване на производство по несъстоятелност за търговеца по смисъла на чл. 607а от ТЗ (неплатежоспособност/свръхзадълженост), също води до отхвърляне на подадената молба.

На всеки кредитор е предоставена възможност да подаде възражение срещу включването или невключването на даден кредитор в списъка с кредиторите. Търговецът от своя страна има право да изрази становище срещу подаденото възражение. Въз основа на приложените доказателства към молбата за откриване, както и направените възражения и становища (ако има постъпили), довереното лице изготвя окончателен списък на кредиторите. Съдът в закрито заседание разглежда списъка и се произнася с определение за неговото одобряване. Единствено кредиторите, включени в окончателния списък, утвърден от съда, имат право да участват в откритото заседание при закрити врата за разглеждане и приемане на плана. Търговецът е задължителен участник. Гласуването на плана се провежда по класове кредитори. Планът се приема от всеки отделен клас с мнозинство повече от $\frac{1}{2}$ от вземанията в класа, като за да бъде приет планът от този клас, е необходимо за него да са гласували минимум $\frac{3}{4}$ от кредиторите в този клас. С определение, постановено в закрито заседание, съдът утвърждава или отказва да утвърди приетия план. Същото подлежи на обжалване от търговеца и от всеки кредитор, засегнат от плана, по реда на гл. 21 от ГПК пред ВКС, който разглежда жалбата в закрито заседание и се произнася с определение, което е окончателно. След утвърждаването му от съда, планът става задължителен за търговеца и за кредиторите, чиито вземания са възникнали преди датата на определението за утвърждаване, включително за тези, невзели участие в производството или са гласували против същия. Планът не поражда действие единствено за кредитори, които не са включени в списъка на кредиторите или не им е била предоставена възможност да гласуват за приемането му. Друга последица е прекратяването на правомощията на довереното лице и на висящите производства по несъстоятелност.

За вземанията, преобразувани с плана за стабилизация, започва да тече нова давност с начален момент – настъпването на предвидената в плана изискуемост за всяко отделно вземане. Давност не тече за останалата част от първоначалното вземане на кредитора по време на срока на изпълнение на преобразуваното с плана вземане.

В последната глава на новата част пета от ТЗ са уредени случаите на прекратяване на производството. Основната хипотеза, при която производството се прекратява, е когато в четиримесечен срок от откриването му, планът за стабилизация не е утвърден от съда, независимо дали производството е било спирано. Определението за прекратяване подлежи на обжалване от молителя/кредиторите по реда на гл. 21 от ГПК. Определението на въззивния съд е окончателно.